

A vélemények tettekre váltása: A tanulók és családjaik véleményének figyelembevétele az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban

Összefoglaló zárójelentés

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

A VÉLEMÉNYEK TETTEKRE VÁLTÁSA

A tanulók és családjaik véleményének figyelembevétele
az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban

Összefoglaló zárójelentés

Az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért (az Ügynökség) független és önigazgató szervezet. Az Ügynökséget a tagországok oktatási minisztériumai és az Európai Bizottság közösen finanszírozza az Európai Unió (EU) oktatási programja keretében megvalósuló működési támogatásán keresztül.

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

Az Európai Unió támogatásával. Az ebben a dokumentumban a szerző(k) által kifejtett nézetek és vélemények nem szükségszerűen tükrözik az Európai Unió vagy az Európai Bizottság hivatalos álláspontját. Azokért sem az Európai Unió, sem az Európai Bizottság nem tehető felelőssé.

Az ebben a dokumentumban bárki által kifejtett nézetek nem szükségszerűen képviselik az Ügynökség, az Ügynökség egyes tagországai vagy az Európai Bizottság hivatalos álláspontját.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2023

Szerkesztők: Anthoula Kefallinou és Diana Murdoch

A jelen kiadvány egy nyílt hozzáférésű erőforrás. Ez azt jelenti, hogy Ön szabadon hozzáférhet, használhatja, és terjesztheti azt, megfelelően feltüntetve az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért nevét. További információkért kérjük, hogy tekintse meg az Ügynökség nyílt hozzáférésre vonatkozó politikáját: www.european-agency.org/open-access-policy.

Az alábbiak szerint hivatkozhat e kiadványra: Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2023. *A vélemények tettekre váltása: A tanulók és családjaik véleményének figyelembevétele az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban – Összefoglaló zárójelentés.* (A. Kefallinou és D. Murdoch, szerk.). Odense, Dánia

Jelen dokumentum a **Creative Commons Nevezd meg! - Ne add el! - Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenc keretében engedélyezett anyag**. Az Ügynökség jóváhagyása nélkül a jelen kiadvány nem módosítható, illetve nem fordítható le más nyelvre.

Ez a jelentés elektronikusan teljes mértékben átalakítható formátumban és 25 nyelven áll rendelkezésre, hogy az abban foglalt információhoz minél jobb hozzáférést biztosítsunk. A jelentés elektronikus változatai hozzáférhetők az Ügynökség web site-ján:

www.european-agency.org

A jelen dokumentum az eredeti angol nyelvű változat fordítása. Ha bizonytalan a fordításban szereplő információk pontosságát illetően, kérjük, hivatkozzon az eredeti angol szövegre.

ISBN: 978-87-7599-075-7 (Elektronikus)

Titkárság

Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsszeli Iroda

Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. szakasz: Az inkluzív nevelés-oktatásban való jelentőségteljes részvételt célzó VIA-keretrendszer kidolgozása	6
<i>A szakpolitika áttekintése alapján tett legfontosabb megállapítások</i>	6
<i>A szakirodalmi áttekintés alapján tett legfontosabb megállapítások</i>	7
2. szakasz: A VIA-keretrendszer gyakorlatba való átültetése	10
„A vélemények tettekre váltása” eszköztár	12
Kulcsfontosságú üzenetek szakpolitikusok számára	13
Záró megjegyzések	15
Irodalomjegyzék	16

Bevezetés

Az európai és nemzetközi szervezetek számára kiemelt fontossággal bír a tanulóknak és a családoknak a döntéshozatalban és a szakpolitikák kialakításában való részvételének elősegítése. Azonban továbbra is változó, hogy a tanulókat és családjukat ténylegesen milyen mértékben veszik figyelembe az őket érintő fontos döntések meghozatalakor.

A vélemények tettekre váltása (VIA) elnevezésű tevékenység, amelyet az Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért (az Ügynökség) valósított meg, azt vizsgálta, hogy miként lehet érdemben figyelembe venni a tanulók és családjaik véleményét az oktatással kapcsolatos döntéshozatali folyamatokban. Erre az Ügynökség tagországai által delegált képviselő-testületi tagok kérésére válaszul, valamint az olyan nemzetközi felhívásokkal és kezdeményezésekkel összhangban került sor, amelyek az érintettek fokozottabb, nemzedékeket átfogó részvételét szorgalmazzák az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban.

A VIA-tevékenységnek két fő célja volt:

- azon széles körben felismert igény háttérének és a logikai alapjának megteremtése, hogy a tanulók és a családok véleményét figyelembe vegyék a döntéshozatalban;
- annak meghatározása, hogy a szakpolitikusok és más érintettek hogyan elégíthetik ki ezt az igényt a gyakorlatban, a különböző országokban és eltérő környezetekben.

E célok elérésére két egymást követő szakaszban került sor. Az 1. szakasz egy szakirodalmi áttekintésből és annak elemzéséből állt, hogy az Ügynökség múltbeli munkája milyen módon vette figyelembe a tanulók és a családok véleményét, valamint összegyűjtöttek releváns példákat az egyes országokból. A 2. szakaszban három országban (Izlandon, Máltán és Norvégiában) végeztek mélyreható munkát a tanulók és a családok bevonása hatásos módjainak azonosítása és gyakorlása érdekében.

Az 1. és 2. szakasz a következő eredményeket hozta:

- Egy **szakirodalmi áttekintés**, amely a VIA fogalmi és empirikus hátterét biztosította (Európai Ügynökség, 2022a)
- Egy **összefoglaló jelentés**, amely részletezi a VIA keretében végzett összes tevékenységet és a főbb megállapításokat (Európai Ügynökség, 2022b)
- **„A vélemények tettekre váltása” eszköztár**, egy praktikus online erőforrás, amely irányt ad a cselekvéshez
- Egy **infógrafika**, amely ismerteti az inkluzív nevelés-oktatásban való jelentőségteljes részvételt célzó VIA-keretrendszer és a tevékenység kulcsfontosságú üzeneteit
- Egy videó, amely bemutatja a tanulók, a családok és a szakpolitikusok egy VIA-rendezvényen elhangzott véleményét
- Ez a zárójelentés, amely összefoglalja a tevékenység módszertanát és főbb eredményeit.

1. szakasz: Az inkluzív nevelés-oktatásban való jelentőségteljes részvételt célzó VIA-keretrendszer kidolgozása

Az 1. szakaszban (2021) az Ügynökség csapata áttekintette a szakpolitikákat és a tudományos kutatásokra vonatkozó szakirodalmat, hogy szilárd fogalmi és empirikus alapot teremtsen a VIA számára. A csapat továbbá az Ügynökség korábbi munkájából és az **Ügynökség 19 tagországából** származó, a tanulók és családok döntéshozatalba való aktív bevonásával kapcsolatos példákat is összegyűjtött és elemzett.

E munka eredménye a **VIA szakirodalmi áttekintése** (Európai Ügynökség, 2022a), amely fókuszált logikai alappal és kulcsfontosságú bizonyítékkal szolgál azzal kapcsolatban, hogy mely módokon lehet a tanulók és a családok véleményét érdemben figyelembe venni az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban.

A szakpolitikai és szakirodalmi áttekintés eredményei egyértelműen azt jelzik, hogy egyre jobban felismerik a tanulók és a családok véleményének az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban való figyelembevételének a fontosságát. Hiányoznak azonban az arra vonatkozó ismeretek és készségek, hogy mily módon lehet ezt a gyakorlatban megvalósítani a különböző környezetekben és sokszínű érintettekkel.

 Mi vagyunk azok, akik ténylegesen iskolába járunk; a mi véleményünk kell, hogy a legfontosabb legyen.

(a tanulók képviselője, VIA-rendezvény)

A szakpolitika áttekintése alapján tett legfontosabb megállapítások

- A gyermekek azon joga, hogy az őket érintő kérdésekben meghallgassák és figyelembe vegyék őket, MINDEN gyermekre vonatkozik. 30 évnyi ismétlődő szakpolitikai munkára és iskolai gyakorlatra volt szükség ahhoz, hogy a gyermekek közvetítőként való elismerésétől eljussunk e joguk tényleges gyakorlásáig.
- A családokkal egyeztetni kell, feltéve, hogy a végső döntéseknél mindig a „gyermek mindenek felett álló érdeke” az elsődleges szempont.
- A gyermekeknek joguk van a szervezetek, intézmények és közösségek által nyújtott iránymutatáshoz és támogatáshoz. A családoknak is megvan ez a joguk a gyermekekkel szembeni kötelezettségeik teljesítése során.

- A szakpolitikák összehangolása és az érintettek közötti együttműködés alapvető fontosságú a gyermekek, szülők és családok jogainak biztosítása érdekében.
- Az országoknak el kell kötelezniük magukat a tanulók és családok részvételére és interakciójára irányuló hatékony folyamatok megszervezése és fejlesztése mellett, szinergiában valamennyi intézménnyel és érdekelt féllel a gyermekeket érintő valamennyi kérdésben.

A szakirodalmi áttekintés alapján tett legfontosabb megállapítások

- Jóllehet terjedelmes szakirodalom foglalkozik a véleményalkotással és a tanulói véleményalkotás tudatosításának szükségességével az oktatási retorikában, a kutatások és a gyakorlat közötti szakadék továbbra is tátong.
- Az etikai megközelítések hiányát a kiegyenlítetlen erőviszonyok, továbbá a célok, módszerek és eredmények egyértelműségének hiánya, valamint egyes vélemények marginalizációja és elhallgatása bizonyítja.
- A kutatás általában az iskolai vagy osztályszintű részvételre összpontosít, és kevésbé a szakpolitikai szintű döntéshozatalban való részvételre.
- A kutatásokkal foglalkozó irodalom nem tárgyalja mélységében az intergenerációs részvételt, illetve a közösségi részvételt az oktatásban.
- A kirekesztés által veszélyeztetett felnőttekkel és tanulókkal folytatott kutatások „silókban” folytatódnak, különféle osztályozások és címkék alapján.
- A számos kirekesztés által veszélyeztetett csoport részvételen alapuló kutatásában való aktív részvétel korlátozott.
- A segítő és digitális technológia, valamint a nem-kormányzati és civil társadalmi szervezetek által kínált erőforrások nagyobb mértékű felhasználása jelentősen megváltoztathatja a véleményalkotással kapcsolatos kutatási módszereket.

Az 1. szakaszban végzett további munka eredményeként született meg az inkluzív nevelés-oktatásban való jelentőségteljes részvételt célzó VIA-keretrendszer. A **VIA infógrafikáján** ábrázolt keretrendszernek négy alapvető eleme van: **Tér, Vélemény, Hallgatóság és Befolyás**. Ezek az elemek a belfasti Queen's University egyetemen dolgozó Laura Lundy professzor által kidolgozott, a **gyermekek részvételével foglalkozó modellből (Lundy, 2007)** származnak.

A VIA-keretrendszer Lundy modelljét az oktatási környezetekre alkalmazta, és a gyermekeken és fiatalokon túlmenően kiterjesztette a családokra is. A tanulók és a családok bevonásával foglalkozó más elméleti modellekre is épített, hogy szélesebb körű etikai megfontolásokat is tartalmazzon (pl. az **UNICEF 2020. évi munkája**).

A négy elem interaktívan és ismétlődő módon működik együtt.

A **Teret** tágabban úgy értelmezik mint lehetőséget arra, hogy biztonságos, befogadó környezetben fejtsék ki nézeteiket.

A **Vélemény** azt jelenti, hogy a résztvevők hogyan adhatnak hangot nézeteiknek. Célja annak biztosítása, hogy mindenki hangot adhasson nézeteinek – az adott egyén vagy csoport számára hozzáférhető, releváns, megfelelő és értelmes módon.

A **Befolyás** arra vonatkozik, hogy a nézetek hogyan épülnek bele a döntésekbe és az ezekből fakadó változásokba, ezáltal lehetővé téve a jelentőségteljes részvételt.

A **Hallgatóság** a hallgatói szerepet jelenti a nézetek kifejtése során. A hallgatóknak olyan helyzetben kell lenniük, hogy felelősségteljesen közölhessék mások nézeteit.

Az **etikai megközelítés** a keretrendszer minden vetületét átszövi, hogy felhívja a figyelmet és kezeljen olyan kérdéseket, mint a beleegyezés, a hozzájárulás, a hozzáférhetőség, a sebezhetőség, a biztonság, a kiegyenlített erőviszonyok, az elfogultság és az átláthatóság.

VIA keretrendszer

1. ábra: Az inkluzív nevelés-oktatásban való jelentőségteljes részvételt célzó VIA-keretrendszer: kulcsfontosságú elemek és etikai szempontok

2. szakasz: A VIA-keretrendszer gyakorlatba való átültetése

A 2. szakaszban (2022) Izland, Málta és Norvégia képviselői kis csoportban dolgozva interaktív, országonként eltérő tevékenységeket folytattak a tanulók és a családok részvételével. A VIA-keretrendszer formába öntötte a módszertant, és gyakorlati útmutatóként szolgált ezekhez a tevékenységekhez.

Az országok részvétele a következőkre irányult:

- a VIA-keretrendszer gyakorlati vetületeinek kidolgozása és érvényesítése a kulcsfontosságú elemekkel (Tér, Vélemény, Hallgatóság, Befolyás) kapcsolatban;
- hozzájárulás a VIA-eszköztár kidolgozásához.

Minden ország maga választotta ki a saját témáját, valamint a nemzeti vagy helyi érintettekkel való együttműködés legrelevánsabb módját. A VIA-csapat azzal támogatta az országokat, hogy a VIA-keretrendszerből merített, reflexiót elősegítő kérdéseket biztosított annak érdekében, hogy átkalauzolja őket az egyes szakaszokon. A kiválasztott téma és a résztvevők függvényében a VIA-csapat célzott gyakorlati erőforrásokat (vagyis eszközöket, iránymutatásokat és megfelelő módszertanokat) is biztosított.

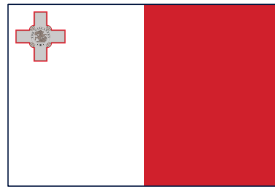
A kezdeti csoportos megbeszéléseket követően minden ország a saját nemzeti keretei között alakította ki és valósította meg a tervezett tevékenységét. Mindhárom ország célja a tanulók és családok részvételével kapcsolatos tapasztalatainak feltárása volt a véleménynyilvánítást ösztönző különféle tevékenységeken keresztül, pl. tanulási célzatú séták, fókuszcsoportok, interjúk vagy megfigyelések.

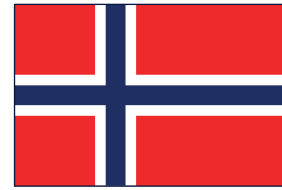
Izland

Tanulási célzatú séták és a tanulókkal folytatott fókuszcsoporthok

Málta

A családokkal folytatott interjúk
A tanulókkal végzett tevékenységek

Norvégia

Megfigyelések
Tanulók körében végzett felmérés
A szakpolitikusokkal folytatott interjúk

2. ábra: A három országban megvalósított tevékenységek

Izlandon a tevékenységek konkrétan egy olyan ígéretes kezdeményezés értékelésére irányultak, amelyet korábban egy kisebb iskolában valósítottak meg, ahol magas a migráns háttérű tanulók aránya. Máltán egy olyan szakpolitika végrehajtását értékelték, amely az autizmussal élő tanulóknak szánt egységeket hoz létre többségi iskolákban: ehhez inputot kértek az ilyen egységekben oktató tanulóktól, és interjút készítettek a szüleikkel.

Norvégiában a tanulók képviselőivel és a szakpolitikusokkal együtt értékelték a nemzeti szinten működő konzultációs folyamatokat és struktúrákat.

 Közülünk azokat, akik fogyatékossgal élnek, gyakran szembetűnően kihagynak a saját életünkről folytatott párbeszédéből.

(Cologon, 2020, 2. o.)

Az országonkénti tevékenységek céljainak, hatókörének és kontextusának eltérései ellenére a csoportos megbeszélések és elmélkedések során **közös témák** merültek fel, amelyek mindegyike a jelentőségteljes részvétel megvalósításával volt kapcsolatos:

- Bármilyen is legyen mások meghallgatásának a célja, a véleményeknek sokféle tanulótól/családtól kell származniuk, akik **többféle identitást képviselnek, és összetett tapasztalatokkal rendelkeznek** különböző környezetekben, nem pedig egy homogén csoporttól.
- Különös figyelmet kell fordítani a tanulók/családok különböző csoportjai között fennálló **ellentétes és egymással ütköző nézetekre**.
- Gyakorlati és etikai problémák merülnek fel az **anonimitás** és a **tájékoztatáson alapuló beleegyezés vagy hozzájárulás** megszerzése körül, különösen akkor, ha különböző típusú szükségletekkel rendelkező, illetve eltérő hozzáférhetőséggel kapcsolatos problémákkal küzdő tanulókat vonnak be.
- Előfordulhat, hogy „helyben” döntéseket kell hozni, és változtatásokat kell életbe léptetni bizonyos időbeli korlátok vagy **váratlan események** miatt. Az ország minden részéről érkező tanulók részvételével zajló személyes találkozók megszervezése idő- és erőforrás-igényes lehet, és gondos tervezést tehet szükségessé.

- Az **iskolák és az oktatási szakemberek** megkönnyíthetik a tanulók és a családok számára, hogy hangot adjanak véleményüknek.
- Különös figyelmet kell fordítani a **kiszolgáltatott, marginalizált** vagy olyan személyek jelentőségteljes részvételének biztosítására, akik ritkán tudnak hangot adni véleményüknek.

Ezek a közös témák bizonyították a VIA-keretrendszer kulcsfontosságú vetületeinek és az átfogó tevékenység **kulcsfontosságú üzeneteinek** érvényességét.

A részvételen alapuló tevékenységeknek – az Ügynökség támogatásával – saját környezetükben történő kialakítása arra készítette az országokat, hogy **rendszerezettebb és átgondoltabb módon** gondolkodjanak a folyamatról, egyértelmű figyelmet szentelve az etikai kérdésekre és elköteleződve azok iránt a tevékenységek minden szakaszában.

A keretrendszer különböző vonatkozásainak alkalmazása lehetővé tette az országok számára, hogy eltérően vélekedjenek a részvételről. Ahogy Málta képviselője megjegyezte:

 Lehet némi fenntartásod, és azt gondolhatod, hogy ez valódi kihívás, de a tervezés során rájössz, hogy tényleg meg TUDOD hallani ezeket a véleményeket – sőt, még néhány alternatív terved is lehet.

(a képviselő-testület Málta által delegált tagja)

Az **összefoglaló jelentés** (Európai Ügynökség, 2022b) részletesebben ismerteti az országok munkáját. Különösen érdekes lehet azon országok számára, amelyek célja a jelentőségteljes részvétel előmozdítása.

„A vélemények tettekre váltása” eszköztár

Az országokban végzett munka befejezése után a VIA mindkét szakaszából származó összes megállapítást, kulcsfontosságú üzenetet, gyakorlati anyagot és erőforrást egy nyílt hozzáférésű online eszköztárba gyűjtötték össze. **„A vélemények tettekre váltása” eszköztár** gyakorlati megoldásokkal szolgál a tanulókkal és családokkal való együttműködéshez. Azt jelzi, hogyan kell a véleményüket gyakorlatba ültetni, és azt ténylegesen beépíteni a döntéshozatalba. Az Ügynökség tagországaiból származó példákat, továbbá az Ügynökség releváns tevékenységeire és eredményeire, valamint a különböző nemzetközi szervezetek kulcsfontosságú kutatásaira, politikáira és kezdeményezéseire mutató hivatkozásokat tartalmaz.

Az eszköztár egy dinamikus erőforrás, amelynek célja, hogy támogassa az oktatási rendszer minden szintjén elhelyezkedő különböző érintetteket abban, hogy a változások előmozdítóivá váljanak iskoláikban, közösségeikben, régióikban és országaikban. Ilyen érintettek a következők lehetnek:

- Tanulók, családok, gyakorlati szakemberek és kutatók
- Helyi iskolai és közösségi vezetők
- Regionális és önkormányzati szervek

- Non-profit szervezetek
- Nemzeti szakpolitikusok.

Az Ügynökség tagországai továbbra is feltölthetnek a jelentőségteljes részvételre vonatkozó, saját környezetükben tapasztalt példákat.

Az eszköztár bevezetésére egy VIA-rendezvényen került sor 2023 májusában, Belgrádban (Szerbia), amelyen az Ügynökség tagországaiból érkező több mint 80 szakpolitikus, tanuló és családtag vett részt. Ennek során áttekintették a VIA-tevékenységet, és a résztvevők interaktív programokban vettek részt, amelyek során megvitatták a jelentőségteljes részvétel megvalósításával kapcsolatos kérdéseket és kihívásokat. Egy videó is készült a rendezvényen, amelyben felnőttek és tanulók adnak hangot a VIA-tevékenységben való részvételükkel kapcsolatos véleményüknek.

3. ábra: Egy tanuló és egy szakpolitikus közös előadása a VIA-rendezvényen

Kulcsfontosságú üzenetek szakpolitikusok számára

A VIA-projektből származó bizonyítékok azt mutatják, hogy bár a tanulók és a családok döntéshozatalban való részvétele olyan sürgető kérdés, amely kiemelt helyen szerepel az oktatással foglalkozó szakpolitikusok napirendjén, a szakpolitikákat még nem ültették át a gyakorlatba. A fenntartható változás megvalósítása érdekében a szakpolitikusoknak párbeszédet kell kezdeményezniük annak biztosítására, hogy a tanulók és a családok véleménye is figyelembevételre kerüljön a változási folyamatban.

A VIA-tevékenység nyolc kulcsfontosságú üzenetet azonosított, amelyek a tanulók és a családok jelentőségteljes részvételét szolgálják. Bár ezek az üzenetek a szakpolitikusoknak és más hatalmi pozícióban lévő szakembereknek és szervezeteknek szólnak, referenciaként szolgálhatnak az oktatásban érintett valamennyi fél számára.

1. A tanulók és a családok jelentőségteljes részvételét szolgáló folyamatok nemzeti, regionális és helyi/közösségi szinten történő megszervezése

A tanulók és a családok jogaival kapcsolatos szakpolitikáknak meg kell jelölniük a teljes oktatási rendszerben való végrehajtásukra vonatkozó egyértelmű folyamatokat, amelyeket ágazatközi együttműködés keretében kell kidolgozni. Mindvégig fontos felismerni a családok szerepét abban, hogy támogassák és lehetővé tegyék a tanulói véleményalkotást és annak figyelembevételét a döntéshozatalban.

2. A részvétel fokozása a jogalkotásban és a szakpolitika alakításában

A tanulók és a családok szakpolitikai szinten való részvételének valódinak kell lennie, nem pedig jelképesnek. Aktívan be kell vonni azokat a csoportokat és egyéneket, akiknek korábban nem állt módjukban befolyásolni az őket, tanuló társaikat, iskoláikat és közösségeiket érintő szakpolitikai szintű döntéseket.

3. Etikai megközelítések alkalmazása a részvétel minden szakaszában

Az etikai megközelítések a résztvevők hozzájárulásával, biztonságával és magánéletének védelmével kapcsolatos kérdésekre vonatkoznak. Azt vizsgálják, hogy miként szerzik meg, dokumentálják, jelentik és alkalmazzák a gyakorlatban a véleményeket, hogy ezek a megközelítések előnyösek-e a tanulók és/vagy a családok számára, és mennyire nyíltan továbbítják az információkat. Fontos, hogy a részvétel terén szükség van a kiegyenlített erőviszonyok kezelésére.

4. A marginalizált, meg nem hallgatott és elnyomott személyek véleményének megismerése és figyelembevétele

A szakpolitikásoknak együtt kell működniük az iskolákkal és a közösségekkel, hogy megismerjék és figyelembe vegyék a marginalizált csoportokhoz tartozók véleményét. Fel kell ismerniük a fiatalok és a felnőttek közötti kölcsönös függőséget, és el kell ismerniük az oktatási kérdések terén a tanulói véleményalkotás fejlesztésében és megerősítésében a családok által játszott szerepet.

5. Tisztában lenni a különféle csoportok és a változatos, több egymást átfedő halmaz metszeteként létrejövő identitások bonyolultságával

Minden érintettnek szem előtt kell tartania, hogy a csoportok külön egyénekből állnak. Lényeges figyelembe venni, hogy a tanulók és a családok többféle identitással és háttérrel rendelkezhetnek, amelyek keresztezik, átfedik egymást, és alakítják nézőpontjukat. Azoknak a tanulóknak vagy családoknak, akiknek közös jellemzői vannak vagy akikre azonos „címkéket” aggatnak, ettől függetlenül megvannak a saját tapasztalataik és véleményük. Ez a megközelítés olyan változásokhoz vezethet, amelyek minden tanuló és család javát szolgálják.

6. Modellek, megközelítések és erőforrások széles skálájának használata annak érdekében, hogy mindenki valóban részt tudjon venni

A tanulók és a családok sokféleségének figyelembevételéhez fontos, hogy számos erőforrásból merítsünk, és minden szakaszban biztosítsuk a méltányosságot. A programszervezők és a szakpolitikusok különböző koncepcionális modellekre hivatkozhatnak a részvételen alapuló tevékenységek megtervezése során a különböző szakpolitikákban és gyakorlati megvalósítások során. Ezek a modellek gyakran foglalnak magukban reflexióra és vitára sarkalló pontokat, valamint gyakorlati megfontolásokat és útmutatást. A technológia rugalmasságot kínál a jelentőségteljes részvétel különböző módokon történő támogatására.

7. A jelentőségteljes részvételre és aktív hallgatásra való kapacitás kiépítése

Az irányító pozícióban lévő érintettek nemcsak azért felelősek, hogy minden szinten elősegítsék a jelentőségteljes részvétel lehetőségét, hanem azért is, hogy a tanulók és családok részvételre való képességét kiépítsék. Létfontosságú a tanulók és a családok megfelelő támogatása a részvételhez szükséges ismeretek, készségek és megértés fejlesztésében.

8. Kapcsolatok létesítése és ápolása a nem kormányzati és civil szervezetekkel

Az érdekképviseleti csoportok, egyesületek, valamint a helyi és nemzetközi szervezetek fontos szerepet játszanak a mellőzött társadalmi csoportok jogainak és szükségleteinek tudatosításában. Ezek a szervezetek gyakran végeznek kutatásokat ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban, valamint a véleményalkotással és a részvétellel kapcsolatosan hozzáférhető, gyakorlati erőforrásokat állítanak össze. Ezek az erőforrások, amelyek közül néhány megtalálható a **VIA-eszköztárban**, alkalmazhatók az inkluzív nevelés-oktatással kapcsolatos döntéshozatal és a releváns szakpolitikák kialakítása során. Az ezekkel a szektorokkal fennálló szinergiák és munkamódszerek fejlesztésének lehetséges előnyei fontos mérlegelendő szempontot jelentenek a szakpolitikusok számára.

Záró megjegyzések

A VIA-tevékenység bizonyítékokat szolgáltatott arra vonatkozóan, hogy a részvételen alapuló oktatással kapcsolatos szakpolitikai döntéshozatal hogyan válhat tartalmassá és fenntarthatóvá. Reflexiót elősegítő eszközként a VIA eszköztárnak is részét képező, „Az inkluzív nevelés-oktatásban való jelentőségteljes részvételt célzó VIA-keretrendszert” javasolta, amely lehetővé teszi az érintettek számára, hogy kezeljék a döntéshozatali folyamatokban való részvétellel kapcsolatos kihívásokat és az annak útjában álló akadályokat.

A VIA kihangsúlyozta az **intergenerációs megközelítések** fontosságát, ahol a tanulók, a családok és az oktatással foglalkozó szakpolitikusok minden szinten együtt dolgoznak. Az előrelépés módjaként egy helyi és iskolai szintű, **alulról felfelé irányuló kezdeményezésekkel megtámogatott, fentről lefelé irányuló szakpolitikai megközelítést** javasol.

Ez a kombinált megközelítés lehetőséget kínál arra, hogy jobban felhívják a figyelmet a marginalizált és mellőzött személyek véleményére, és elősegítsék aktívabb részvételüket.

Ugyanakkor egy demokratikusabb és közvetlenebb módot javasol a szakpolitika kialakítására és végrehajtására azáltal, hogy a szakpolitikuskokat bevonja a tanulókkal és a családokkal helyi szinten végzett, interaktív, a véleményük kikérését szolgáló tevékenységekbe.

Reményeink szerint a VIA-tevékenység, valamint annak a tanulók és a családok oktatási döntéshozatalba való szisztematikusabb bevonására vonatkozó kulcsfontosságú üzenetei hozzájárulhatnak egy olyan kultúra megteremtéséhez, ahol valóban meghallgatnak másokat és a véleményüket tettekre váltják.

Irodalomjegyzék

Cologon, K., 2020. 'Is inclusive education really for everyone? Family stories of children and young people labelled with "severe and multiple" or "profound" "disabilities"' [Az inkluzív nevelés-oktatás valóban mindenki számára elérhető? „Súlyos és halmozottan” vagy „mélyreható” „fogycatékossággal” rendelkezőként megcímkezett gyermekek és fiatalok családi történetei], *Research Papers in Education*, 37 (3), 395–417. o.

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2022a. *Voices into Action – The Voices of Learners and their Families in Educational Decision-Making: Literature Review [A vélemények tettekre váltása – A tanulók és családjaik véleményének figyelembevétele az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban: Szakirodalmi áttekintés]*. (D.C. Murdoch, A. Mangiaracina és A. Kefallinou, szerk.). Odense, Dánia

Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulókért és az Inkluzív Oktatásért, 2022b. *Voices into Action: Promoting learner and family participation in educational decision-making [A vélemények tettekre váltása: A tanulók és a családok oktatással kapcsolatos döntéshozatalban való részvételének elősegítése]*. (A. Kefallinou, D.C. Murdoch, A. Mangiaracina és S. Symeonidou, szerk.). Odense, Dánia

Lundy, L., 2007. "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child' [A „véleménynyilvánítás” nem elég: Az Egyesült Nemzetek Gyermekeji Egyezménye 12. cikkével kapcsolatos koncepció kidolgozása], *British Educational Research Journal*, 33 (6), 927–942. o.

UNICEF, 2020. *Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement [Szerepvállalás és hangunk hallatása. Útmutató a serdülők részvételéhez és a közéleti szerepvállaláshoz]*. New York: UNICEF

Titkárság:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüsszeli Iroda:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org